בס"ד

פרד"ס יהודה

עלון שבועי באידיש ע"י יהודה זבולון הלוי קליטניק

פרשת ויצא תשע"ח

גליון 433 [שנה י']

פארוואס האט יעקב נאר געגעסן שמן און נישט וויין?

וַיַּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ: (כח יח) יעקב אבינו שטעלט אויף א מזבח און גיסט אויף דעם שמן, שטעלט זיך קשיא פארוואס שפעטער פ' וישלח ווען יעקב גייט אהיים פון בית לבן קיין ארץ ישראל שטייט וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֶּבֶת אָבֶן וַיַּסֵּךְ עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן: (לה יד) דא האט ער געגאסן וויין און שמן אויפן מזבח, וואס איז די טעם החילוק? ענטפערט הגאון ר' זלמן סורוצקין –סלוצקער רב זצ"ל, וויין איז א סימן פון שמחה, –אזוי ווי עס שטייט ויין ישמח לבב אנוש המו"ל– ממילא דא אין פ' ויצא איז דאך יעקב אוועק פון זיינע עלטערנ'ס היים וועגן אנטלויפן פון עשו איז געווען א צער פאר אים האט ער נישט געגאסן וויין, אבער אין פ' וישלח גייט יעקב אוועק פון די אלע גויים, שכם און נאך, און נאך דערצו גייט ער יעצט קיין א"י איז דא שמחה, דעריבער האט ער געגאסן אויך וויין. (הדעה והדיבור)

פארוואס ביי זלפה שטייט ותיקח און ביי בלהה שטייט נישט?

וַתֵּרֶא לֵאָה כִּי עָמְדָה מִלֶּדֶת וַתִּקַּח אֶת זִלְפָּה שִׁפְחָתָהּ וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה: (ל ט) שטייט דא אז לאה האט גענומען זלפה איר דינסט און געגעבן צו יעקב. שטעלט זיך די שאלה פארוואס ביי רחל שטייט וַתִּתֶּן־לוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ יַעֲקֹב: (פסוק ד) אז זי האב געגעבן בִּלְהָה איר דינסט פאר יעקב און עס שטייט נישט וַתִּקַּח אֶת בִּלְהָה אזוי ווי ביי זִלְפָּה? נאר מיר טרעפן ביי שָׂרַי ווען זי האט געגעבן הָגָר איר דינסט צו אברם, שטייט וַתִּקַּח שָׂרַי אֵשֶׁת־אַבְרָם אֶת־הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים לְשֶׁבֶת אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לוֹ לְאִשָּׁה: (טז ג) דא שטייט אויך וַתִּקַּח שָׂרַי און וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם און רש"י זאגט ד"ה וַתִּקַּח שָׂרַי: דער לשון וַתִּקַּח מיינט נישט פשוט גענומען, נאר לקחתה בדברים, אשריך שזכית לידבק בגוף קדוש כזה: דאס מיינט הָגָר האט געהאט א סיבה אז זי זאל נישט וועלן נעמען אַבְרָם פאר א מאן און שָׂרַי האט איר געמוזט איבער רעדן. דאס זעלבע איז געווען ביי זִלְפָּה וואס רש"י זאגט (פסוק י) לפי שהיתה בחורה מכולן ותינוקת בשנים, זִלְפָּה איז נאך געווען זייער יונג און דא דארף זי נעמען יעקב וואס איז געווען ניינציג יאר אלט, האט לאה איר געמוזט איבער רעדן זי זאל מסכים זיין, דעריבער איז גוט דא אויך וַתִּקַּח אֶת זִלְפָּה, אז לקחתה בדברים, איבער גערעדט, אשריך שזכית לידבק בגוף קדוש כזה. און זִלְפָּה האט גלייך מסכים געווען דאס צו טאן. (בן לאשרי– המקובל מרעננה ר' הוברמן– תלמיד שם משמואל סאכאטשוב) שרייבט דער צדיק פון רעננה אין זיין ספר: והנני מוסר עוד מודעה שהחלטתי להתפלל בלי נדר בכל יום על כל אלה שיעינו במפר ויגידו בשמי דברי תורה לאחרים שיוושעו מכל צרה שצריכים ישועה בעולם הזה ובעולם הבא דער מחבר פון ספר בן לאשרי זאגט צו ישועות פאר ווער עס וועט לערנען זיין תורה און דאס איבערזאגן.

צוויי סארטן מלאכים וואס קומען צו א מענטש

וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ־בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹקִים: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹקִים זֶה: (לב ב–ג) הרבני ר' אליעזר העניכבער ז"ל פון מאטטערסדארף –א תלמיד פון רבינו בעל תפארת אהרן זי"ע וואס האט געהערט פון הגאון ר' שמעון סופר אב"ד דק"ק קראקא בעל מכתב סופר ז"ל זון פון הייליגן חת"ם סופר– האט געזאגט אז עס איז נישט קיין גרויסע זאך אראפצוברענגען א מלאך דורך זיי באשווערן מיט הייליגע שֵׁמוֹת פאר די וואס קענען דאס טאן, אבער עס איז אסאך א גרעסערע חשיבות ווען א מלאך קומט אראפ אליין צום מענטש פון זיך אליין ע"כ. דאס מיינט דער פסוק וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ, און האט נישט געמאכט עפעס א פעולה באשווערן מיט הייליגע שֵׁמוֹת כדי אראפצוברענגען די מלאכים, נאר עס איז געווען וַיִּפְגְּעוּ־בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹקִים, זיי זענען אליין געקומען, איז דעריבער וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם, אז זיי שטייען פאר אים, מוזן זיי זיין אֱלֹקִים זֶה, א מחנה וואס דער אויבערשטער האט מיר געשיקט כדי זיך צו ראטעווען פון עשו און לייגן א מורא אויף עשו און זיינע מענטשן. (בית ישראל השלם למוח"ז האדמו"ר ממאטטערסדארף זצוק"ל)

המשך פון דעם פריערדיגן פשט און א שייכות צו פ' וישלח

לפי דברי מוח"ז קען מען מחדש זיין אז דאס איז די שייכות צו וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל־עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם: און רש"י זאגט מלאכים ממש. וואס עס איז דא אסאך פירושים וואס מיינט רש"י מיטן ממש, נאר לפי הנ"ל קען מען זאגן אז באמת פרעגן אלע ווי אזוי האט יעקב געמעגט זיך באנוצן מיט מלאכים? דעריבער זאגט רש"י "ממש" די כוונה צו די מלאכים וואס קומען צו א מענטש אן קיין שום פעולה נאר ווייל דער אויבערשטער שיקט זיי, דאס מיינט ממש, אזעלכע מלאכים האט דער אויבערשטער געשיקט אז דער יעקב האט געמעגט זיך באנוצן מיט זיי. דאס איז די שייכות וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ און וַיִּפְגְּעוּ־בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹקִים, וואס דער אויבערשטער האט אליין געשיקט, דעריבער וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים, האט ער זיי געמעגט שיקן צו עשו. (שמח זבולון תשע"ח)

מדור העובדות

דער רבי ר' שלום מקאמינקא זצוק"ל דערקענט דעם שווינדל פון די סוחרים פון זייערע רעדן

הרה"ק רבי שלום רוזנפלד פון קאמינקא זיע"א (תק"ס, - כ' בחשוון תרי"ב,) מחבר ספר אהב שלום, איז געווען פון די גרעסטע תלמידים פון הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א און אויך איז געווען א תלמיד פון הרה"ק רבי שלום פון בעלזא זיע"א און איז אויך געפארן צום הייליקן ריזינער זצוק"ל.

א שטארקע ארימקייט האט געהערשט ביי דעם קאמינקער אין הויז ווייל קיין רייכע חסידים האט ער נישט געהאט, און דער הויף האט זיך געפירט אויף א ארימען אופן. אבער מען האט זיך שטענדיג מסתפק געווען במועט מיט וואס עס איז דא. מאכט זיך אמאל א שווערע ווינטער עס איז געווען שטארק קאלט און אסאך רעגן און שניי זענען געגאנגען אין קאמינקא און דאס האט אנגעהאלטן וואכן לאנג אזוי נאך אז קיין געסט זענען נישט אריין געקומען אין שטעטל און מען האט גארנישט געהאט אין דעם רבינ'ס הויז און עס איז אין הויז נישט געווען קיין האלץ צו הייצן און עס איז געווען באו מים עד נפש. קומט אבער פלוצלונג אן א ידיעה אז אין שטעטל איז אריין געפארן א וואגן וואס זיצן אויף איהר צוויי אידישע נגידים וואס זעהען אויס גרויסע סוחרים און די שמחה איז געווארן זייער גרויס ווייל די צוויי וועלן זיכער אריין גיין צום רבין און איבער לאזן א שיינעם פדיון וואס וועט ראטעווען אביסל דעם מצב אין הויף.

די גבאים האבן געלאזט וויסן דעם רבין אז עס איז אנגעקומען אורחים און האבן אים געבעטן ער זאל זיי באלד אויפנעמען, דער רבי האט מסכים געווען. פאר די

גבאים איז ליכטיג געווארן אין די אויגן ווען זיי האבן געזען ווי די צוויי חשובע סוחרים ציילן אפ פאר זייער אריינגיין צום רבי'ן א שיינע סומע געלט וואס זיי ווילן אוועק לייגן א פדיון און באקומען א ברכה פון רבין. ווען די נגידים זענען אריין צום רבין האבן זיי איבערגעגעבן זייערע קוויטלאך און דער רבי האט געליינט ביידנ'ס בקשה וואס יעדער האט געשריבן דעם זעלבן נוסח "להתברך בהצלחה בכל אשר נפנה" [זיי ווילן ביידע האבן הצלחה צו וואס זיי ווענדן זיך קערן] דער רבי קוקט נאכאמאל אין זייערע קוויטלאך און פרעגט "אין וואס א זאך דארפט איר הצלחה?"

דערציילן זיי מיר זענען סוחרים וואס פארן אויפן יריד און מיר האנדלען מיט וואס מיר טרעפן דעריבער בעטן מיר א ברכה פון רבין אז מיר זאלן האבן הצלחה אין וואס מיר ווען טאן! דער קאמינקער האט זיי ביידע גוט אנגעקוקט און האט געבעטן אז זיי זאל איבער זאגן די ווערטער וואס זיי האבן געזאגט, און זיי האבן אזוי געטאן און איבער געזאגט די זעלבע ווערטער א צווייטן מאהל.

ווען זיי האבן געענדיגט זייערע רייד רופט זיך אן דער רבי "נעמט אייך צוריק אייערע געלט און מאכט מיר נישט גליקלאך און פארט שוין געזונטערהייט אן מיין ברכה ווייל איך פארקויף נישט קיין ברכות פאר געלט." זאגן זיי מיר ווילן אייך מהנה זיין אבער דער רבי האט זיי געזאגט איך וועל אייער געלט נישט נעמען! די צוויי נגידים האבן פארלאזט דעם רבינ'ס צימער און די גבאים זענען געווארן פארוויטאגט פארוואס דער רבי האט זיי אזוי באהאנדלט אין דער צייט וואס זייער פדיון וואלט שטארק צונוץ געקומען.

דער רבי האט זיך אנגערופן צו די גבאים: רופט אריין די חסידים וואס זענען דא וועל איך פארציילן א מעשה און איר וועט אויך פארשטיין וואס איז געשען און עס איז כדאי צו הערן כדי עס זאל ווערן איבערדערציילט לדורות: דער הייליגער רמב"ן זצ"ל איז געווען באוואוסט פאר א גרויסער חכם און איז געווען באליבט אויך ביים קייסער. דער קייסער האט אים איינגעלאדנט צו זיך אין פאלאץ און האט מיט איהם פארבריינגט שעה'ן לאנג הערן זיין חכמה און דורכרעדן זיינע ענינים, דער רמב"ן האט אויסגענוצט דעם געלעגנהייט איבער צוזאגן פארן קייסער מאמרי חז"ל פון די גמרא און מדרשים כדי צו דערהויבן ביים קייסער א ליבשאפט צו די אידן און אזוי האבן די אידן דעמאלטס געלעבט זייער רוהיג, דאס האט אבער געברענגט א שטארקע שנאה וקנאה ביי די שרים פון קעניג אנקעגן דעם רמב"ן און זיי האבן נישט געקענט פארטראגן אז א איד זאל זיין אזוי חשוב ביים קעניג און נאך מער אז ער ברענגט אריין ביים קעניג א גוטן איינדרוק פאר די אידן און זייער תורה.

זענען זיי געקומען צו א עצה זוכן ביי זיי איינעם וואס איז אויך א חכם און קען מאמרי חז"ל וואס וועלן קענען געטייטשט ווערן אנקעגען די אידן און אזוי אריינברענגען ביים קעניג א שנאה צו די אידן און די תורה רח"ל. מיט די צייט האט פאר די שרים געלונגען צו טרעפן אין א ווייטע מדינה א גלח א שונא ישראל וואס איז געווען באקאנט אין תורה שבכתב און תורה שבעל פה און מיט די הילף פון די שרים האט מען איהם געברענגט צו זייער מדינה און צוביסלאך איז דער גלח געווארן א קרוב למלכות.

יעצט ווען דער רמב"ן פלעגט זאגן פארן קעניג שיינע ווערטער פון חז"ל האט דער גלח געזען צו זיין דארטן און ווען דער קעניג איז נתפעל געווארן פון די זיסע חז"ל ווערטער האט דער גלח פרובירט צו פארענטפערן און זיי פארטייטשן אין א קרומע וועג און געזען אז די מאמרים זאלן אריינברענגען א שנאה צום אידישן פאלק. איינמאל האט דער קעניג זיך געווענדעט צום רמב"ן און געפרעגט וואס ער זאגט צו דעם וואס דער גלח ברענגט ווערטער וואס ווייזן ווי נידעריג די אידן זענען? רופט זיך אן דער רמב"ן אז וואס דער גלח האט איבער געטייטשט איז נישט אמת אזוי ווי עס שטייט און נאר די גרויסע תלמידי חכמים ווייסן ווי צו לערנען פשט. אויך איז א סוד ביי די געלערנטע אידן וואס קענען זאגן אויף דעם וואס זאגט איבער די מאמרי חז"ל, די נאטור און דער מצב פון געזונט פון מענטש און וואס פאר א זינד ער האט געטאן אין זיין לעבן!

דער גלח האט זיך צולאכט און זיך אנגערופן אז דער רמב"ן רעדט אזעלכע זאכן וואס עס איז נישט מעגלאך. דער קעניג איז געווארן ערנסט און געזאגט ער וויל יעצט מאכן א פראבע און הייסט דעם גלח איבערזאגן א מאמר פון חז"ל און האט געמאכט חוזק פון די אידן. האט דער קעניג זיך געווענדעט צום רמב"ן און געזאגט צו קענט איר יעצט זאגן עפעס וועגן דעם גלח? רופט זיך אן דער רמב"ן זאל דער גלח איבער זאגן נאכאמאל דעם זעלבן מאמר און איך וועל זען אין זיינע ווערטער וואס גייט ארויס פון זיין מויל אלעם וועגן דעם גלח.

דער גלח האט באקומען יעצט א שרעק און נישט געוואלט טאן די פראבע! אבער דער קעניג האט אים געווארנט מיטן לעבן און דער גלח האט געמוזט לויטן באפעל פון קעניג איבער זאגן דעם מאמר חז"ל פונקט ווי ער האט פריערט געזאגט. דער רמב"ן האט אנגעהויבן זאגן זאכן וואס דער גלח האט געטאן און האט זיך אנגערופן.

אויב איר גלויבט נישט וואס איך האב געזאגט, מוז איך זאגן אז דער גלח האט יעצט באקומען א שרעקליכע מחלה וואס איז זייער אנשטעקינג פאר די מענטשן ארום אים! דאס האב איך געזעהן לויט די ווערטער וואס זענען ארויס פון זיין מויל. אויב דער קייסער וויל ווערן איבערגעצייגט אין די זיכערקייט פון מיינע ווערטער זאל מען ברענגען דעם קעניג'ס דאקטאר ער זאל איהם גוט אונטערזוכן און ער וועט גלייך זען אז מיינע רייד איז ריכטיג. דער קעניג האט נישט געקענט גלויבן וואס גייט דא אן פאר זיינע אויגן און דער אמת האט זיך באלד אויסגעוויזן אז דער גלח איז טאקע זייער קראנק און מען האט אוועק געשיקט דעם גלח פון פאלאץ מיט גרויסע בזיונות. דער קעניג האט איבער געבעטן דעם רמב"ן און אים יעצט נאך מער געשעצט.

האט ר' שלום קאמינקא אויסגעפירט צו די חסידים אז דער כח פון דערקענען לויט די דיבורים פון א מענטש וואו ער האלט, איז דא ביי אסאך צדיקים, איז ווען די צוויי סוחרים האבן געבעטן זייער בקשה האב איך זיי געהייסן דאס איבערזאגן און פון זייערע ווערטער האב איך דערקענט אז זיי זענען רשעים וואס ווילן אויסנוצן מיין ברכה פאר שלעכטע מעשים, און פון אזעלכע מענטשן וויל איך קיין געלט נישט נעמען. אין א פאר טעג ארום איז מפורסם געווארן אז מען האט געכאפט אויפן יריד געפערליכע פערד גנבים וואס האבן געגנבעט פערד און זיי פארקויפט און מען האט די צוויי איינגעזעצט אויף לאנגע יארן. נאכדעם האט מען אין קאמינקא זיך דערוואוסט אז די צוויי זענען געווען טאקע די צוויי סוחרים וואס האבן פון רבין געוואלט א ברכה אויף זייערע גניבות און דער הייליגע רבי האט דאס דערקענט דורך זייערע דיבורים זיע"א.

הוצא לאור ע"י "עולם הספרים" המרכז העולמי לספרים שאינם בנמצא ולספרים עתיקים וכתבי יד - צו פארקויפן

ספר גבעת פנחס על איוב מהמגיד מפאלצק תלמיד הגר"א נדיר מאוד $3000. חומש עם פירוש שם אפרים ותוצאות חיים טשערנאוויץ תרי"א $5000 שו"ת חת"ם סופר ב' כרכים עם חתימות הצדיקים ממעליץ קראקא ר' יעקב הורוביץ ור' אלעזר הורוביץ $2000 ספר עם חתימת הרה"ק ר' אביש מקראלא עם קמיע $7000, ספר מטה אפרים שייך להגאון ר' אברהם פאם $180 הרבה ספרים עם חתימות של צדיקים ספר טל חיים ליסקא שייך להרה"ק ר' יהושע הלברשטאם מדאלינא $1000, ספר מנוחת אשר שלמד בו מרן הדברי יואל $1500, ספר טל חיים וברכה ליסקא עם חתימות ר' חיים בנימין גראס ממונקאטש, א תעודה מיט חתימת הרה"צ מטאש זצוק"ל, א בריוו פון הרה"ק ר' מרדכי ובנו ר' אברהם די זוויהעלע רבי'ס זצוק"ל, א גמרא פון הגאון ר' שלמה היימאן זצ"ל $600, גאנצע תהלים געדרוקט אין זיטאמיר פעלט דעם שער $2000, 5 כרכים משנה ברורה עם עוד ספר מיט מוגה כת"י געקויפט פון חפץ חיים אליין $3000 ספר גבורת ארי מוגה ע"י חפץ חיים $400 שו"ת אור המאיר מיט הקדשה פון הגאון ר' מאיר שפירא מיט פיל לומדישע הגהות $3000 , מעבר יבוק דפוס זיטאמיר $1000, ברית אברהם דפוס ראשון $1800 , ספר היכלות הזהר עם פירוש הגר"א דפו"ר שייך להגאון ר' שמואל העללער $2000, א אלטע זילבערנעם שטעקן פון דער טאלנא רבין פון פילאדעלפיה $2000 משנת חכמים תורות אדמו"ר קארלין סטאלין תרצ"ד $150

דער גליון איז לעי"נ הבחור יוסף שמואל ע"ה ב"ר צבי אלימלך נ"י, און לעי"נ ידיד נפשי המקובל הצדיק ר' מיכאל בן רחמים נימני זצ"ל כ"א תמוז תשע"ז

If you have good condition older seforim bring them in to us at no charge

4403 16 Ave Brooklyn, NY 11204 USA 718 438 8414 718 633 5500 T/f Hours are 11-7:30 Fri till 1:30, To receive pardes: send to-pardesyehuda1@gmail.com or pickup in the store from Wednesday also on the web at *WWW.SEFORIMWORLD.COM*